

■ V. CRISTIAN

Ultimele două luni ale stagiunii muzicale s-au caracterizat printr-o mare diversitate de manifestări — recitaluri solistice, instrumentale și vocale, seri de muzică de cameră, concerte simfonice, o seară de balet românești pe scena Operei Române etc., — multe din ele depășind pragul obișnuitului, prin prezența unor remarcabile personalități române și străine.

Cum am putea uita programul dedicat în întregime lui Johannes Brahms de dirijorul Ygor Markevitch, prietenul și colaboratorul neuitaților muzicieni români Clara Haskill și Dinu Lipatti? La pupitul orchestrei simfonice „George Enescu”, ilustrul șef de orchestră a reliefat, printr-o interpretare de zile mari, puterea constructivă animată de suflul fanteziei ritmico-armonice, element generator al celebrelor „Variațiuni pe o temă de Haydn”.

Muzicii lui Brahms i-a trebuit mai mult de o jumătate de veac pentru a pătrunde în Franța, unde Markevitch își desfășoară o parte din activitatea sa. Astăzi, ea s-a instalat în conștiința publicului francez. În continuarea programului, Martha Kessler, solistă în „Rapsodia pentru alto, cor bărbătesc și orchestră”, a dovedit, și de astă dată, calitățile admirabile folosite ale unei voci timbrate și lucrate cu minuție. În Simfonia I, grandioasă operă ce prelungeste în plin romantism tumultul beethovenian, Ygor Markevitch a atins apogeul celor două concerte ale sale. Rareori tensiunea tragică a primei părți și trecerea spre tema finală a ultimei mișcări (ca să nu cităm decît două momente ale discursului muzical) au fost realizate cu o atare magistrală știință a dozajului sonor. Orchestra a sunat admirabil, ca orice instrument de calitate în mâinile unui maestru.

★

Reluînd un mai vechi succes al său, dirijorul Mircea Basarab — director temporar al orchestrei simfonice din Istanbul — a înscris în programul hebdomadăr al Filarmonicii oratoriul „Damnațiunea lui Faust” de Hector Berlioz, amplă lucrare vocal-simfonică realizată cu concursul excelenților soliști Emilia Petrescu, Florin Diaconescu, Gh. Crășnaru și Pompei Hărășteanu și cu acela al corului și orchestrei primei instituții muzicale a țării. Condușă cu tensiune dramatică, această lucrare, străbătută de spiritul romantic al vremii și de viziunea descriptivă, viu colorată, a

celor „Opt scene” inspirate de tragedia *Faust* a lui Goethe, a evidențiat încă o dată experiența vastă și eficiența artistică a dirijorului, nivelul remarcabil al soliștilor, suplețea și expresivitatea orchestrei și corului. Credem că pentru menținerea nivelului calitativ al corului Filarmonicii se impune reluarea periodică a marilor oratorii clasice și romantice aflate în repertoriul bogat al formației.

★

Seara de muzică de cameră oferită de Lola Bobescu, avîndu-l ca partener pe pianistul belgian Jacques Genty, a prilejuit auditoriului satisfacția trăirii unor rare momente de artă, iar specialiștilor bucuria de a o reîntîlni pe marea violonistă și muziciană într-o admirabilă formă, folosind cu naturalețe, bun-gust și elocvență limbajul celor trei mari „B”: Bach-Beethoven-Brahms. Parcurînd un program alcătuit din Sonata a 3-a în mi major de Bach, Sonata a VII-a, op. 30, în do minor de Beethoven și Sonata a 3-a, în re minor de Brahms, Lola Bobescu și partenerul ei ne-au cucerit prin simplitatea expresivă a frazării, prin alternarea unor momente de interiorizare cu altele de avînt și expansivitate sonoră, vîdînd adaptarea la stilul și sensurile muzicii. Dacă am simțit, de-a lungul întregii serii, mîna sigură a Lolei Bobescu conducînd discursul muzical, am admirat sensibilitatea cu care pianistul s-a adaptat și integrat în atmosfera dialogului concertant al celor două instrumente. Ultima sonată pentru vioară și pian de Johannes Brahms (op. 108, nr. 3, în re minor), cu expresiva ei mișcare lentă (acel adagio constituind una dintre cele mai elevate reverii ale muzicii brahms-iene), umorul delicat al părții a III-a și finalul agitat și de o marc bogăție armonică — a fost realizată de cei doi artiști cu o conturare plastică a tematismului și o impresionantă redare a conținutului emoțional.

★

Tînărul pianist sovietic Dmitri Alexeev a parcurs, la Ateneul Român, un program alcătuit cu gust artistic matur și cu mijloace tehnice de expresie ieșite din comun. Recitalul său a început cu un grup de miniaturi de Brahms, Intermezzo (nr. 1 în la minor, nr. 1 în si minor op. 119 și nr. 6 în mi major,

op. 118), străbătute de plenitudinea lirismului specific marelui compozitor. Măsura amploarei orchestrale a sonorității sale, pianistul a dat-o în „Capriccio” op. 116 în re minor de Brahms și mai ales în „Studii simfonice” de Robert Schumann, piesă de mari proporții, cu care și-a încheiat prima parte a programului.

Temperament vulcanic, dotat cu o tehnică de virtuos (cu octave și acorduri vertiginoase și ample ca sonoritate), Dmitri Alexeev ne-a oferit, în partea a doua a recitalului său, o versiune spectaculoasă — prin contrastul violent al dinamicii și tempo-ului — a genialei Sonate în si minor de Franz Liszt.

★

Pianistul și muzicianul german Christoph Eschenbach (R. F. Germania) a apărut și în acest sfârșit de stagione în dubla sa ipostază de pianist și șef de orchestră. Și de astă dată, el a venit însoțit de mai tânărul său coleg, Justus Frantz, ambii, elevi ai aceleiași profesoare de origine română, Elisa Hansen, stabilită de mai mulți ani la Hamburg. Neîndoielnic, Christoph Eschenbach este, în generația sa de pianiști, unul dintre cei mai înzestrați.

Consacrat de premiul Concursului internațional „Claire Haskill”, el a străbătut etapele unei vertiginoase cariere internaționale, pe care temperamentul, talentul instrumental, inteligența și sensibilitatea sa deosebite le justificau din plin. Acum, s-ar părea că pianul nu mai satisface integral aspirațiile sale muzicale, marile partituri simfonice și instrumentul complex al orchestrei atrăgându-l cu o forță irezistibilă. Recitalul său de pian, mult așteptat, a fost pentru unii auditori o deziluzie, pe care încercau să și-o ascundă, căci talentul tânărului pianist este în afara oricărei discuții. Ascultând însă cele două sonate de Beethoven (*Patetica* și *Sonata Lunii*), înscrise în prima parte a recitalului său, am fost surprinși de retorica recitației din introducerea „Grave” a primei sonate, de inconsecvența tempo-ului din primul Allegro, de lipsa aceluși „legato” atît de specific beethovenian. Aceleași obiecțiuni, privind o anumită doză de arbitrar, tendința spre anumite efecte exterioare, au apărut evidente și în maniera de interpretare a *Sonatei Lunii*, care, deși poartă indicația „Quasi una fantasia”, rămîne o operă clasică, supusă unui anumit stil de interpretare.

Partea a doua a recitalului, dedicată integral muzicii lui Debussy, era alcătuită din patru preludii, două studii și admirabila suită „Pour le piano”. Ea a fost realizată muzical și pianistic cu o tehnică ireproșabilă, cu vervă ritmică, cu strălucire, dar nu întotdeauna cu acel catifelaj sonor propriu unor piese lirico-descriptive de pură atmosferă impresionistă, cum ar fi „La terrasse des audiences du clair de lune”. În suita „Pour le piano” am recunoscut pe marele pianist din trecut sale vizite în țara noastră: consecvență ritmică, dinamică subtilă, autoritatea cunoașterii profunde a partiturii, zbor al fanteziei.

Cele două concerte simfonice pe care Christoph Eschenbach le-a condus la pupitul Filarmonicii „George Enescu” ne-au revelat o puternică personalitate muzicală și implicit dirijorală, ale cărei trăsături sînt gîndirea disciplinată, viziunea integrității stilistice a operei și subsumarea detaliilor unei concepții unitare. Programul conținea uvertura *Egmont* de Beethoven, realizată într-un admirabil stil. Construcția sonoră atinge perfecțiunea. Uimitor a fost însă modul cum tânărul dirijor a realizat ultima simfonie a lui P. I. Ceai-kovski, *Patetica*, această impresiionantă muzică în care un univers de suferință și agonie înfruntă puterile triumfătoare ale vieții.

Solist al Concertului nr. 5 în Mi bemol major de Beethoven a fost tânărul pianist Justus Frantz, un muzician serios și sensibil, stăpîn pe o tehnică șlefuită și pe o sonoritate frumoasă, pe care Christoph Eschenbach l-a acompaniat cu acea atență participare și trăire a fiecărui moment ce caracterizează pe muzicianul de reală vocație.

★

În recitalul său, susținut la Ateneul Român, Justus Frantz a interpretat splendida Sonată în la minor de Mozart (K.V. 301), Sonată în aceeași tonalitate de Schubert și Studii simfonice de Robert Schumann. Muzicalitate, bun gust, simțul proporțiilor sonore, o frazare fluentă și o sonoritate plăcută sînt calități care disting personalitatea tânărului pianist.

★

Orchestra de cameră „București”, condusă de Ion Voicu, director general artistic al Filarmonicii „George Enescu”, ne-a dat măsura realelor progrese pe care o formație camerală le poate realiza cînd în fruntea ei se află un muzician autentic, care cunoaște, din experiență proprie, atît munca choroantului, cît și truda cotidiană a virtuozului. Orchestra „București” este un instrument perfect omogen. Dirijorul ei știe să cizeleze volumele sonore, să dea accentele juste frazării, să asigure fluiditate frazei muzicale.

Programul s-a deschis cu o *Passacaglia* de Haendel, în care am putut urmări plasticitatea fiecărei variațiuni. În centrul programului se află Concertul pentru două pianе și orchestră în Mi bemol de Mozart, realizat la un nivel superior de tandemul muzical Christoph Eschenbach—Justus Frantz și acompaniat cu precizie ritmică și finețe sonoră de orchestră.

Ion Voicu și-a încheiat programul cu o excelentă interpretare a simfoniei nr. 85 („La reine”) de J. Haydn. Inepuizabilă vervă melodică, fantezie ritmică, atmosferă de seninătate lirică și umor fin, toate acestea ne-au fost redade de ansamblul perfect disciplinat, aflat sub conducerea muzicală a violonistului-dirijor.